

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת בהעלותך שנה ב' גליון 93

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: אהרן הכהן גילה כי ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו

"בהעלותך את הנרות".

נאמר ברש"י (ח, ב): למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות.

במדרש (במדב"ר פר' טו) מובאת חלישות דעתו של אהרון הכהן וניחומו של הקב"ה בסיגנון אחר: ...וכל הנשיאים הקריבו חוץ מנשיאו של לוי. ומי היה נשיאו של לוי? זה אהרן, שנאמר (קרח י"ג, י"ח) "ואת שם אהרן תכתב על מטה לוי" ואהרן לא הקריב עם הנשיאים, והיה אומר: אוי לי שמא בשבילי – אין הקב"ה מקבל שבטו של לוי. אמר לו הקב"ה למשה: לך אמור לו לאהרן – אל תתירא, לגדולה מזו אתה מתוקן. לכך נאמר: "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות", הקרבנות – כל זמן שבהמ"ק קיים, הם נוהגים. אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו, וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטליו לעולם.

אפשר להסביר שכוונת המדרש היא שבעוד שהשפעה של הקרבנות היא ליזמן הקרבתם בלבד, ההשפעה של העלאת הנרות בבית המקדש ושל ברכת הכהנים היא נצחית. אך הרמב"ן (ח, ב) מפרש באופן אחר: אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנוכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו.

ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו ואמר, ראיתי במדרש: כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה: "דבר אל אהרן

ואמרת אליו", יש חנוכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנוכה שקרויה על שמש, והיא חנוכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיד פרשה זו לפרשת חנוכת המזבח עכ"ל. וראיתי עוד בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה) וכן במדרש רבה (טו ו), אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן: אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן... והנה דבר ידוע שכשאינן בית המקדש קיים והקרבנות בטליו מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנוכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו. וכן ברכת כהנים הסמוכה לחנוכת הנשיאים נוהגת לעולם...

לדעת הרמב"ן הנצחיות של הדלקת הנרות לעומת הזמניות של הקרבת קרבנות הנשיאים היא בכך שמדליקים נרות גם לאחר חורבן בית המקדש בהדלקת נרות חנוכה.

וצריך להבין, מה זכות לאהרן שעל ידו יזכו ישראל לניצחון על היוונים בנס חנוכה?

ויש לפרש, מצינו בסנהדרין (ז). אמר רבי תנחום בר חנילאי: לא נאמר מקרא זה אלא כנגד מעשה העגל, שנאמר (כי תשא ל"ב, ה'): "וירא אהרן ויבן מזבח לפניו", מה ראה? אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר: ראה חור שזבוח לפניו, אמר: אי לא שמענא להו – השתא עבדו לי כדעבדו בחור, ומקיים בי (איכה ב', כ') "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא". ולא הויה להו תקנתא לעולם. מוט דליעבדו לעגל, אפשר הויה להו תקנתא בתשובה.

ולכאורה עדיין בית המקדש והשכן לא היו קיימים ועדיין אהרן לא היה כהן, ומדוע חשב שיחשב שהרגו "כהן" (וכבר עמד בזה המהרש"א שם)?

אלא מובא בזבחים (קב.): "ויחר אף ד' במשה כו", רשב"י אומר: אף זה נאמר בו רושם שנאמר "הלא אהרן אחיך הלוי" והלא כהן הוא?! הכי קאמר, אני אמרתי אתה כהן והוא לוי, עכשיו הוא כהן ואתה לוי. (וודברי הגמ' מובאין גם ברש"י על החומש שמות ד' בשם ר' יוסי). וא"כ י"ל לפי מה שכתב ביד הרמ"ה (בבא בתרא קיט. אות נו) אהא דאמרין שם בגמרא, דארץ ישראל היתה מחזקת בידם מאבותיהם, דהיינו משום דהשי"ת הבטיח לאבות לתת הארץ לזרעם ואין מי שיעכב על ידו יתברך, וע"כ ממון שעתיד לבוא בודאי ליד אדם נחשב מכבר שהוא שלו. וא"כ גם כאן כיון שהקב"ה הבטיח מכבר לתת לאהרן הכהונה לכן נחשב מיד כאילו ניתנה לו אז הכהונה, כיון שאין מי שיעכב על ידו יתברך לקיים הבטחתו, ונחשב שפיר כהן גם בזמן שהיה עדיין העבודה בבכורות. נמצא כי במעשה העגל הוכיח אהרן הכהן דאמרין שארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו.

והנה, נראה לבאר את המחלוקת בגמרא אם ארץ ישראל מוחזקת מאבותינו או לא, אם מקבלים שכר על המצוות גם בעולם הזה, כי מבואר במפרשים שגם אם שכר מצוות בהאי עלמא ליכא אבל בניו יורשין את זכותו, ואם כן אם אין שכר מצוות בעולם הזה ולא היה מגיע לאברהם שכר בעולם הזה רק בניו ירשו זכותו, אזי אין ארץ ישראל מוחזקת מאברהם, כי לעצמו לא מגיע שכר בעולם הזה ורק בניו אחריו באים מכח זכותו. אבל אם ארץ ישראל מוחזקת מאבותינו, נמצא כי אברהם קיבל את שכרו גם בעולם הזה.

לפי דברינו נמצא, כי אהרן הכהן בחטא העגל הוכיח כי ארץ ישראל מוחזקת מאבותינו ומקבלים שכר על המצוות גם בעולם הזה, לכן עמדה לחשמונאים זכות המצוות בעולם הזה להגן עליהם ולהצילם מאויביהם.

ואולי זו סגולת מצות נרות חנוכה להשפיע פרנסה וברכה למשך השנה כמבואר בספרים

הקדושים, כי מתגלה על ידי מצוה זו, שיש שכר למצוות גם בעולם הזה.

בזה יתבאר מהו "וידום אהרן" משמע שהיה לו מה לענות ובכל זאת לא ענה. ויש לפרש, כי מובא במדרש (ויק"ר כ, ט) "ואל אצילי בני ישראל לא שלח את ידו", אמר רבי פנחס: מכאן שהיו ראויין להשלחת יד וכו', אלא מלמד שזנו עיניהם מן השכינה "ויחזו את האלהים" כאדם שמביט בחבירו מתוך מאכל ומשתה וכו', נדב ואביהו זנו עיניהם מן השכינה ולא נהנו ממנה וימת נדב ואביהו. ע"כ.

נמצא כי סיבת מיתתם של נדב ואביהו משום שזנו עיניהם מן השכינה. ובספר מאמר מרדכי (בפירוש על הגדה של פסח פיסקא ביד חזקה) כתב וז"ל: דאיתא בצפנח פענח ישן הטעם שאסור להציץ בשכינה, משום דלעתיד לבוא יהיה זה שכר לצדיקים שיהיו נהנין מזיו השכינה, לכן בהאי עלמא אסור כי שכר בהאי עלמא ליכא. יעו"ש.

וכן כתב בספר כסף הנבחר (פרשת וישב) וז"ל: דאי אמרינן שכר מצוה בהאי עלמא איכא אז מותר להסתכל בשכינה אף שהוא שכר עלמא דאתי, כמו שכתוב "הנה אלהינו זה וכו'", ורק אי אמרינן דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא אסור להסתכל בשכינה. ע"כ.

והמורם מדבריהם, דהאיסור להסתכל בשכינה הוא רק לפי מה דנקטינן דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל למאן דסבר דשכר מצוה בהאי עלמא איכא, באמת מותר להסתכל בשכינה.

ומעתה אהרן הכהן שהסכים לעבור ולחטוא בחטא העגל משום שסבר דשכר מצוה בהאי עלמא איכא, ולכן נחשב הוא כהן אף שעדיין לא ניתנה לו הכהונה, ולכן זכה להדלקת נרות המנורה, ואם כן מותר לזון עיניו בשכינה ולא היה לבניו להיענש, ובכל זאת "וידום אהרן".

עכשיו לא רק תורה שבכתב אלא גם תורה שבעל פה!

שמעו
ותחי
נפשכם

בסייעתא דשמיא יצא דיסק שמע לזיכוי הרבים

מהשיעורים הנמסרים מידי שבוע

בענייני תנאים ואמוראים פרשת שבוע ועוד.

לבירורים והזמנות: 052-7128455